СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIII. Ч. 209. Джерзи Сіті, Н. Дж., середа, 9. вересня, 1925. VOL. XXXIII. No. 209. Jersey City, N. J., Wednesday, September 9. 1925. THREE CENTS

Президент Кулидж вертається в середу з літнього відпочинку до Вашингтону.

СВОМСКАТ, Месс., 7. вересня. — Президент Кулидж пробув тут з жінкою 11 тижнів на літньому відпочинку і в середу вертається до Вашингтону до дальшої праці.

В пятницю він вже буде на тижневому зібранню його кабінету.

У Вашингтоні його жде вже небаром вирішенне справи воєнних довгів Франції й Італії, а також кількох меньших держав.

Президент Кулидж обговорив уже є юсправу з републиканськими провідниками з Конґресу, а ще обговорить з кабінетом. Кажуть, що він склонний на уступки, особливо для Франції й Італії. Говорять, що президент Кулидж годиться, щоб вони сплачували відповідно до їх спроможности і національного богатства. Про се, кажуть, у Франції і в Італії вже знають і тому радо хотять покінчити справу довгів, тим паче, що президента Кулиджа підпирають також нюйорські банки, кажучи, що поти не дадуть европейським державам нових позичок, поки вони не полагодять воєнних.

По умові щодо европейських воєнних довгів американське правительство предложить їх Конґресови перед 1-им грудня с. р. до ратифікування.

Кромі того президент Кулидж займеться у Вашингтоні питанням про приступленне Злучених Держав до так званого світового суду; справою обєднання американських зелізничих ліній в кілька великих ліній; і вкінці справами фармерськими.

Сьогодна на День Праці у президента Кулиджа було тихо. Дома обходжено тільки 19-ті уродини його одинокого сина.

ВЕРТАЮТЬСЯ З ЛІТУВАННЯ.

НЮ ЙОРК, Н. Й., 7. вересня. — Сьогодня, в День Праці, великі маси літників верталиcь домів до праці. Нюйорські зелізничі стації були так глітно забиті поворотцями, що годі було протиснутись. До стиску причинялось те, що літники везли зі собою домів богато всяких клунків.

„ГНІВАЮТЬСЯ".

НЮ ЙОРК, Н. Й., 7. вересня. — З нагоди Дня Праці був сьогодня у Форт Гемилтон обхід, який уладила центральна рада промислу і праці.

Там промовляли між іншими ґовернор Смит, майор Гайлен і демократичний кандидат на посадника міста Ню Йорку Джеймс Дж. Вокер.

Мейор Гайлен прийшов до Вокера, сказав: Гелов, кандидате! і подав йому руку. Вокер відповів теж: Гелов, кандидате!

Колиж ґонвернор Смит вклонився в сторону, де стояв Гайлен, він відвернувся, показуючи, що не хоче витатися з ґовернором.

Гайлен розмовляв з Вокером, а коли розходились, Вокер сказав: Уважайте на своє здоровле, бо то буде тяжка кампанія.

— О, я здоров! — відповів Гайлен.

ОСУДЖУЄ КАПІТАЛІСТІВ І БОЛЬШЕВИКІВ.

ДІТРОЙТ, Миш., 7. вересня. — З нагоди свята Дня Праці промовляв тут голова Американської Федерації Праці Виллиєм Ґрін.

Він у своїй промові осудив капіталістів і комуністів. І сі і ті, казав, хотять робітників держати в неволі при помочі своєї диктатури.

Ґрін казав, що наприклад капіталісти в Дітройт диктують робітникам умови роботи, платні, часу праці, а навіть входять у їх життеві відносини. Вони, казав, як диктатори ставляться до робітників.

Тесаме, говорив він, право у відношенню до робітників присвоюють собі і комуністичні диктатори. А робітники, кінчив він, хотять бути вільні від одної і другої диктатури і правити самі собою.

ІТАЛІЯНЦІ ВЕРТАЮТЬ ДОМІВ.

НЮ ЙОРК, Н. Й., 7. вересня. — Статистичні викази іміграційного уряду показують, що тепер більше Італійців вертається з Америки домів, аніж прибуває сюди нових італійських іміґрантів.

В минулому фіскальному році прибуло сюди з Італії лише 6,203 нових іміґрантів, а вернулось відсі до Італії 27,151 Італіянців.

ХОТЯТЬ СУДИТИ.

ВАШИНГТОН, Д. К., 7. вересня. — Міністерства армії і воєнної фльоти хотять судити найбільшого американського знавця летництва, полк. Виллиема Мичела за се, що він прилюдно сказав, що в сих міністерствах сидять люди, які нічого не розуміються на справах, для яких їх там настановлено.

СВЯТО РОСІЙСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК.

ЛЕНІНГРАД, Московщина, 6. вересня. — Сьогодня був тут обхід 200-літнього ювилею Російської Академії Наук, яку перезвано на Академію Наук СССР.

Стято одчинив старий президент Академії Карпинський.

Большевики зі своїм урядом, комуною, чекою, поліцією, війском і жандармерією, не брали офіціяльної участи у святі.

Між гостями були Американці, Монґоли, Гіндуси і Татари.

Завтра обхід буде перенесений до Москви, де вже большевики візьмуть в нюму участь.

УКРАЇНСЬКИЙ ГРОМАДЯНИНЕ!

Коли читаєш, що старому краєви грозить страшна руїна від голоду, повені та ляцького насильства, то памятай, що на тій землі жили Твої батьки, що там живуть Твої Рідні!

Коли читаєш, що скровавлена Рідна Твоя земля в голодових судорогах благає помочі для немічних дітий, інвалідів та старців — то тям, що вона звертається до Тебе!

Коли читаєш поклик до американської іміґрації — то знай, що Тебе особисто закликають стати в ряди тих, які бажають волі Рідному Краєви.

Закінчуючи серпневу збірку кличемо до Тебе український читачу! Твоїм обовязком помогти братови! Хай в списку жертводавців на поміч інвалідам, сиротам, голодним селам, Рідній Школі та Просвіті не бракне Твого імени.

Всі зібрані жертви пересилайте негайно на закінчення серпневої збірки до:

OBYEDNANYE, 847 N. FRANKLIN ST., PHILADELPHIA, PA.

КРАДУТЬ БЕЗ ПЕРЕСТАНКУ.

В Кракові, в двірцевім почтовім уряді ч. 2. викрито велику крадіж урядника Брунона Еверарда. Еверард вкрав кілька тисяч золотих. На посаду в Кракові дістався він після перенесення з Пільзна, де він був начальником почти і при тій нагоді вкрав 12 тисяч золотих. Крадіж викрито, але не зловлено злодія. Він утік з Кракова в невідомім напрямі, а поліція розписала за ним стежні листи.

ГРЕЦІЯ ЗАБОРОНЮЄ САМОГУБСТВА.

З причини дуже частих в краю самогубств грецьке правительство вважало за відповідне видати розпорядок, в якім загрожує важкими карами всім тим, які накладають на себе руку (і, очевидно, не доводять до смерти). Карані будуть також ті особи, які про чиїсь самовбийчі наміри знали а не донесли поліції.

ЛЕБІДЬ ПЕРЕЙШОВ ОПЕРАЦІЮ.

В ірляндськім місті Белфест зроблено лебедеви в шпитали операцію, а саме відтято йому одно крило, яке йому зломала нагальна буря. Операція вдалася. Хорий вже проходжується по шпитальнім подвірю. Щасливий край, коли там і про лебедя турбуються. В нас дуже часто нема за що, нема де і нема кому поскладати костомахи чоловікови.

ЗГОРІЛИ В ПЕЧІ.

В цеґольні в околиці Дортмунд (Німеччина) впало чотирох робітників до печі. Двох з них видобуто смертельно попарених, а другі два згоріли на вуголь.

АРЕШТ ДЕРЖАВНОГО ЗРАДНИКА В ЯПОНІЇ.

Японська поліція арештувала механіка Сузікі, занятого в варстатах кораблів в Йопусука. Арешт відбувся на припорученя представника Америки Йордана. Йордан повідомив поліцію, що Сузікі запропонував йому купівлю морських документів, що для оборони Японії на Спокійнім Океані мають дуже велике значіння.

ЗІВ ТЕСТАМЕНТ.

В малім французькім місточку вмерла жінка торгівця худобою. В день отворення завіщання вдався він до нотаря, щоб довідатися, як покійниця розпорядилася своїм приватним майном. Коли показалося, що мужеви вона нічого не записала, він вихопив з рук нотаря завіщання, пірвав його на кусні, вложив в уста і проковтнув так швидко, що нотар не вспів вратувати документу. Торговець стане за знищення тестаменту перед судом.

„ПОЛЬСЬКІ БАНДИ У ФРАНЦІЇ".

Вся польська преса й імовірно ще більше польська дипльоматія не тямиться з обурення, що у Франції увійшло просто в звичку при кожному більшому злодійстві чи якомусь вбивстві зараз же говорити про „бандітс польонез." Але ось вже й анґлійська преса теж заговорила у французькому тоні. Напр. „Морнінґ Пост" поміщує довгенькі статті з ілюстраціями про численні нові ґрабунки польських еміґрантів. І так знову посаджену у Франції під ключ 60 людців з поміж польських еміґрантів, які були солідно зорґанізовані, і на протязі двох останніх літ обтяжили свою совість 14 убивствами й 107 нападами. Про польську еміґрацію у Франції говорять як про справжнє народнє нещастя.

КІНЕЦЬ ЗАБАВИ У ВІЙНУ.

В четвер 13-го м. м. в год. пів до 12 закінчилися польські маневри під Бродами фаєрверками, промовами, дефілядами й т. п. забавами. Найбільше вдячні міністрови Сікорському й генеральному штабови польські брукові ґазети, які з військових маневрів зробили чисту Ройберґешіхте, описом якої завалювали цілі сторінки. В огірковий сезон росписуватись про змагання „синіх" і „червоних" (ворожі партії в маневрах) це що найменше так корисно, як вишукувати вужів на дні моря.

ЛИСТ ШОВ 16 ЛІТ ЧВЕРТЬ МИЛІ.

Дня 25. березня 1909 року панна X післала лист з одної місцевости в Анґлії до своєї товаришки, що мешкала в віддаленню чверть милі. Лист десь пропав і обі забули за нього. Дня 12 серпня 1925 року почтар доручив лист до адресатки і сколектував подвійну суму за те; що він не був оплачений після нинішної скалі, бо тодішна скаля була о половину низша.

ФАЛЬШИВІ ДОЛЯРИ В ПОЛЬЩІ.

Українська старокраєва преса остерігає суспільність, що в обігу знову появились фальшиві доляри головно дрібних вартостей. Вони мабуть „варшавського походження", тому, бо там у перве відкрили їх.

ВИРОК У ЛЬВІВСЬКІМ ЖИДІВСЬКІМ ПРОЦЕСІ.

Засуджено Микитина на 6 літ тяжкої тюрми, а обжалованих Єґера, Корнгабера, Ґлязермана і Дворніцкого увільнено від вини і кари.

13,288 САМОВБИВСТВ В ОДНОМУ РОЦІ!

Таким числом може похвалитися суспільний устрій новітніх держав. Німецький державний статистичний уряд оголосив статистику самовбивст у Німеччині за 1923 рік. Подає страшне число самовбивств 13,288! Число жінок самовбийниць постійно зростає. Жінки вступають все більше на поле діяльности, на якому досі працювали виключно чоловіки. Збільшається боротьба за істнування, збільшається число жінок самовбийниць. В році 1895 в Німеччині було самовбийниць чотири рази менше як самовбийників. На сто тисяч людей припадало вісім самовбийниць, а 35 самовбийників. Від тоді постійно до нинішніх днів зростає це число. Між жертвами 1923 року були дві третини чоловіків а одна третина жінок самовбийниць. На 100 тисяч людей принадало 13,4 жіночих самовбивств, чоловіків 30. Страшне є, що відбирало собі життя багато старших людей. Найслабший фінансово рік був 1923-ий. Тоді поповнило самогубство 93 чоловіків у віці 60—70 літ, а 150 чоловіків у віці понад 70 літ.

РОЗШАРПУЮТЬ ДАВНІЙ АВСТРО-УГОРСЬКИЙ СКАРБ.

Цими днями відбулись у Відні наради держав-спадкоємців по Австро-Угорщині в справі остаточної ліквідації бувшого австро-угорського банку. Зі стану чинного (активів) припало Польщі: 18 міліонів корон в золоті, 25.521 фунтів стерл., 80.891 долярів і 240.141 франц. франків. Останні сліди по Австро-Угорщині зникають. Очевидно, австрійські банкноти не мають тепер в руках посідачів жадного значіння, для того, що Польща через виміну корон на марки взяла на себе також частину довгу австро-угор. банку.

УГОРЩИНА ХОЧЕ ДОСТУПУ ДО МОРЯ.

В теперішних своїх границях не має Угорщина доступу до моря і це тяжко відбивається на її господарській спроможности. Длятого стремить Угорщина до вийму частини італійської морської пристані Река (Фіюме) Подібно поступили Чехи, винайнявши частину пристані Гамбурґ.

БРАТ — БРАТОВИ.

Дня 29 липня відбулися в Харкові орґанізаційні збори Комісії допомоги населенню зах. і східних земель України, що потерпіли від стихійного лиха. На засіданню було присутних богато представників громадських, наукових і професійних орґанізацій Харкова, а також української інтеліґенції. Комісія вибрала презідію на чолі з академіком М. Грушевським. Ухвалено звернутися з відозвою до населення Наддніпрянської України про допомогу для населення Західної України.

ХТО ІДЕ ЗАЛІЗНИЦЕЮ — ПІДОЗРІЛИЙ.

Під таким наголовком повідомляє „Роботнік" про спеціяльне роспорядження м-ства внутрішних справ про поліційну контролю подорожуючих польськими залізницями. „Так отже — читаємо там — поліція матиме право контролювати й випитувати кожного подорожуючого, який лише видасться підозрілим."

Отвореннє Збору Ліґи Народів у Женеві.

ЖЕНЕВА, Швайцарія, 7. вересня. — Сьогодня отворено тут 6-ий річний Збір Ліґи Народів.

Вступну промову виголосив французький премієр Поль Пенлеве.

Відтак вибрано головою Збору Канадійця Рауля Дандіранда.

АМЕРИКАНЦІ В ЖЕНЕВІ.

ЖЕНЕВА, 6. вересня. — На отворенне 6-ого Збору Ліґи Народів приїхало сюди богато Американців, між ними жінка небіщика Вилсона, сенатор Артур Дж. Кеппер із Кензес, Томас Дж. Волш з Монтени і богато інших.

НЕДОЛЯ БОЛГАРІВ.

СОФІЯ, столиця Болгарії, 6. вересня. — Премієр Цанков заявив тутешньому представникови американської Союзної Преси (Ессовсіейтед Пресс) що болгарський міністер закордонних справ Калов їде до Женеви, щоб там видвигнути справу національних меньшостий, а зокрема справу Болгарів в турецькій, сербській і румунській неволі.

Цанков каже, що Туреччина, Сербія і Румунія заперечують Болгарам права визнавати свою церкву і вчитись у школах рідної мови. Наслідком того, каже він, з тих держав за кілька літ втікло до Болгарії 800,000 Болгарів. Через те повстало там перелюдненнє й економічна кріза.

Цанков вірить (як і богато других легковірних), що Ліґа Народів поможе болгарському народови у сій недолі.

ХОТЯТЬ УСУНУТИ МЕКДАНЕЛДА.

ЛОНДОН, 6. вересня. — Завтра одчиняється в Скарборо конґрес англійських робітничих юній.

Як тут запевнюють, радикальні елементи хотять піднести на конґресі, щоб усунено Джеймса Ремсея Мекданелда від проводу робітничих юній.

ЛІТАЮЧИЙ І ПЛИВУЧИЙ ЛІТАК.

ЛОНДОН, 6. вересня. — Тут викінчено для англійського правительства літаючий і пливучий літак.

Літак має місце для 4 летунів. У випадку пригоди з моторами над морем його можна миттю перемінити в судно і так доплисти ним до берега.

Придумав сей літак німецький інжинір Рорбах.

Як кажуть, літак так справно і складно збудований, що летуни і механіки можуть по ньому ходити підчас лету і підчас плавби і свобідно направляти знищені части.

Літак збудований з дуралюміну.

КАЙО „БЕЗСМЕРТНИЙ"?

ПАРИЖ, 6. вересня. — Тутешні ґазети подають, що французька Академія хоче вибрати міністра скарбу Йосифа Кайо своїм членом на місце померщого відомого писменника Анатоля Франса.

Членів Академії називають „безсмертними", з уваги, що буцімто їх слава безсмертна.

Членом Академії є також найбільший ворог Кая, бувший президент Франції, Раймон Пуанкаре, котрий тому 8 літ хотів конче засудити Кая за „державну зраду".

ПОМЕР ВІВІЯНІ.

ПАРИЖ, 7. вересня. — Недалеко Парижа помер у шпиталі бувший французький премієр Рене Вівіяні, якого у Франції вважали найбільшим бесідником. Він прожив 60 літ.

ЗІЗД СПІРИТУАЛІСТІВ.

ПАРИЖ, 6. вересня. — Нині отворено тут міжнародній конґрес спіритуалістів, на якому промовляв відомий англійський писменик Канен Дойл.

Публики так богато хотіло дістатись на його промову, що аж поліція мусіла її усунути.

Канен Дойл показував на екрані образкові знимки духів..

ВЖЕ МИКОЛА МИКОЛАЄВИЧ НЕ ВІРИТЬ В ПОЛЬЩУ?

ПАРИЖ, 6. вересня.— Великий князь Микола Миколаєвич, котрий донедавна числив на поміч Польщі при реставрації престола для себе, тепер змінив погляд і каже, що вже вірить лише у зміну в Росії в середині краю, а не із заграниці.

ЧУТКА ПРО ОТРОЄННЄ БОЛГАРСЬКОГО КОРОЛЯ.

РИМ, 6. вересня. — Тутешні ґазети повідомляють, що кухар болгарського короля Бориса піддав йому до страви трутини і важко отруїв його. Тепер, кажуть ґазети, його лічать специялисти.

Се, кажуть, пімста фашістів за се, що Борис не хотів підписати кари смерти на комуністів.

СССР. І НІМЕЧЧИНА.

БЕРЛІН, 6. вересня. — Большевицький уряд загрозив Німеччині, що відкличе замовлення в німецьких фабриках, якщо Німеччина приступить до Ліґи Народів.

ЩО НАЙШЛА В АМЕРИЦІ.

ЛОНДОН, 6. вересня. — Сюди вернулася з Америки стара 70-літня Анґличанка Катерина Смит, котра недавно була виїхала туди до синів і хотіла вже там вмерти.

Вона каже, що вона там негайно змінила свій погляд і втікла з Америки, бо то страшний край. В Америці, каже вона, люди нічого не знають, від ранку до ночі, лиш працю, забаву і розпусту. Там, каже, навіть неділі не шанують.

ЛІЗУТЬ В ЧУЖЕ ПРОСО.

ПАРИЖ, 6. вересня. — Американські летуни нині кидали кілька годин бомби на війско Рифів [illegible] тійність проти французької окупації).

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$3,75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ЗЕМЛІ ДЛЯ ЖИДІВ НА УКРАЇНІ

Жиди під большевицькою владою є пестіями. Проводирі большевицькі є Жидами тай Жидів всюди протеґують. Всюди є жидівські комісарі і урядовці. А які ласкаві ті жидівсько-большевицькі провідники для Жидів, свідчить те, що тепер вони визначили для Жидів около міліон морґів поля даром над Чорним морем. На тих полях хотять большевики поселити около 50,000 жидівських родин, себто майже пів міліона душ. А корисна ся кольонізація для Жидів. Кожда жидівська родина дістає безплатний переїзд на Крим і безплатно дуже урожайну землю. А щоби кожда родина могла побудуватись і купити собі все, що в господарці потрібне, то большевики дають кождій родині по 200 долярів на долоню, а жидівська американська орґанізація дає кождій родині ще по 350 долярів. А що майже кожда родина має бодай 500 долярів у мошонці, то за суму понад 1,000 долярів можна гарно загосподарюватись. А хто то і чию землю роздає? Се московсько-жидівські большевики такі щедрі, що роздають українську землю Жидам. Ся земля є власностю українського народу. Але коли московські царі підбили Україну, то сі врожайні землі віддали московським панам, а наш нарід робив на своїй землі панщину. Большевики прогнали панів; землі не віддали народови, але розділюють її тепер Жидам тай ще доплачують. А діється се коли? Тоді коли наш нарід не має землі, коли за тою земелькою шукає всюди по світі. Московські большевики мають досить землі в Московщині і на Сибірі і могли би там Жидів примістити, але московські большевики призначили Україну на всякі нові републики і всякі свої досвіди.

ВАРЯТИ

В Москві викрито змову на життє найбільших большевицьких комісарів. Змову готовили молоді російські писменики. Та Чека їх вислідила й увязнила і тепер запакувала до... дому божевільних. Сказано варяти, там мають сидіти й амінь.

Чи дійсно варяти? Може бути. Бо кождий, хто втікає із совєтської Росії, навіть соціялісти і всякі комуністи, одним духом заявляють, що Росія тепер се один великий дім варятів. Отже всі там варяти. Поварювали як не від комуни, так від Чеки, а як не від Чеки, то від голоду і крайної нужди. Не було-б диво, якби і писменики зварювали. Дивитись на все те; описувати і не зварювати, на се треба хиба дурного чобота московського.

Але як вони варяти і жиють у великому домі варятів або так званому СССР., то пощож їх ще замикати до окремого дому варятів. Отут заковика.

І видно, що вони якісь відмінні варяти від усієї решти, коли їм треба аж окремого і специяльного дому варятів. Одні до других не пасують.

А се вказувало би, що вони не варяти, але нормальні люди, котрі тому хотіли вистріляти комісарів, щоб домови варятів зробити конець.

Але навіть як вони не варяти, то вже большевицька Чека подбає при помочі всяких тортурів, щоб вони поварювали, і передчасно зійшли із сього світа та з дому варятів СССР.

КАСОВИЙ ЗВІТ ОБЄДНАННЯ.

(За серпень, 1925.)

I. ПРИХІД:

1. З перенесення з попередньгоо місяця		$ 136.01
2. Прихід в серпні		1,633.51
Разом		$1,769.52

II. РОЗХІД:

а) Висилка до краю:		
1) Комітет Доп. Голодному Селу	$700.00	
2) Рідна Школа	100.00	
3) Укр. прив. гімназія в Кремінці, Волинь	100.00	
4) Загранична пропаганда (пол. брош.)	50.00	
5) Інваліди	100.00	
6) Політичні вязні	100.00	
7) Сиротинець, Львів	250.00	
8) Пересилка і листи	15.27	$1,390.27
б) Платня секретаря		150.00
в) Рент		25.00
г) Чищенне офісу		4.00
ґ) Телефон		5.10
д) Стемпси		5.00
з) Оплата почтова за перес. брошур з Вашингтону		8.34
ж) Кошти дороги		7.00
Разом		$1,594.71

III. ЗІСТАВЛЕННЄ.

Прихід в серпні	$1,769.52
Розхід в серпні	$1,594.71
Остав в касі з днем 31. серпня	$ 174.81

ГОСТИНА УГРОРУСЬКОГО ХОРУ З БИНҐЕМПТОН, Н. Й., В УКРАЇНСЬКІЙ ГРОМАДІ В ОБЕРН, Н. Й.

(Допись з Бинґемптон, Н. Й.)

Ми, Хор при угро-руській церкві св. Михаїла в Бинґгемптон, Н. Й., задумав сього літа (як бувало і попередніх літ) кудинебудь виїхати забавитись. Були голоси їхати до того або другого озера, одначе обізвалися і цілком відмінні голоси, які подались з цілком новим проектом. Один сказав: Дорогі браття і сестри, моя гадка така: Ми вже нераз мали прогульки до ліса і до води. Розносився гомін нашої пісні по дуброві далеко, а ще дальше по воді, але того всього замало. Я дав би таке внесеннє, щоби ми сього року поїхали кудинебудь до другої парохії та похвалились перед ними, що і ми живемо і плекаємо пісню. Поїхати не з гордостю, але з чистим серцем, немаючи ніякої злоби ні крихітки вивисшення себе, як то пословиця каже: Чим хата богата, тим і рада. Представитись другим, які не мають нагоди з нами зійтися або ми з ними, чейже добра річ.

Всі очаровані тим проектом замовкли. На лицях всіх мож було бачити радість, яка мала враженне більше милого розчарування. По часі і надумі обізвався другий і каже, що се дуже красна ідея, а за ним дались чути голоси, що се таки незвичайно добра ідея. Дальше началась дискусія над тим. Радять, як се зробити, значить, з якого боку зайти, аби гарбуза не піймати. Слово по слові, рішили написати до Оберн, Н. Й. Вибрали комітет, який занявся тим ділом. Комітет зійшовся і написали. За кілька днів дістаємо відповідь, що дуже радо приняли на мітинґу вість нашу і ожидають нас на 8. серпня в суботу. Прийшов день їзди. Рано о 6.30 зійшлись усі співаки, люльки закурили, сіли на два великани-автомобілі (бо містили в собі 75 співаків) тай потягли соколом-стрілою по прекрасній дорозі; помчались і тільки лопіт і тріскіт (сперва, поки машини розігрілись) давав знак, що ми ось тут, он там і далі зникли.

Аж гульк ми і в Оберн. Приїхали на годину 11-ту передполуднем. Тепер думаємо собі кождий зосібна, що з нами буде. Але на превелике чудо за пів години всі були на кватирах, де один, де двох, де трох і так дальше. Відразу і взагалі через цілий час наших вимог і потреб занявся нами щиро-зичливий нам обернський учитель п. Онуфрій Гриньків, якому ми ось тепер складаємо всі щиру і сердечну подяку та велике спасибі.

О 2-ій годині зійшлися на галю; відбули пробу, а відтак на боси знову і поїхали до прекрасного озера, яке зветься Оваско, де ми любувались незмірно природою і піснею та відітхнули і забавились. Є там і гарна купіль і всякі забави та перекуски.

Около 6-ої години вернулись до міста; кождий до своїх. Покріпились вечерою тай на галю в костюмах.

Концерт зачався о 7.30 вечір. Людий повна галя. Кромі своїх були і з далеких сторін гості, як з Рачестер, Сиракюз, Сейр і з других плейзів. Перед концертом, коли хор уставився на сцені, виступив на сцену о. В. Уляницький і в коротких а щирих словах привитав в імени парохії Хор з Бинґгемптону та сказав, що Обернці приймають його з великою пошаною. Ми за те взаміну на отсьому місці складаємо о. В. Уляницькому щиро-сердечну подяку і бажаємо многих а благих літ.

Потім вийшов споміж гурта співаків наш предсідатель хору Михайло Мощак, який здоровим своїм басовим голосом упередив всіх присутних, що [illegible] хмара і буде дощ, і [illegible] тання і подяки хор з 75 осіб вжарив гимн американський а потому Карпаторусинів і з того зачався концерт. Співали ми богато пісень, а за кождою авдиторія нагороджувала нас щирою подякою. Була також хороша картина („Як циган крав курку"), а яку то прекрасно представив наш загальнознаний комік Михайло Куривлець. Сольо скрипкове, яке виконав Мирон Корикора, випало дуже гарно. Також гарно випало сопранове сольо пані А. М. Корикори. Прекрасним мельодійним голосом відспівала кілька пісень. На закінченне появився Карась і Одарка з першого акту „Запорожця". Тут вже було годі удержати рівновагу публики, бо вся щиро сміялась. Сей акт представили нам п. М. Корикора (Карась), пані А. Корикора (Одарка) і панна О. Палей (Оксана).

Концерт скінчився, а тоді начались танці. Гуляли, гуляли, гуслі розривались. Таке вдоволеннє панувало, що навіть не знати як довго козацтво було-б гуляло, якби не те, що повідомлено, що час танців скінчено. Всі розпрощавшись, розійшлись до хат спати.

Прийшов другий день, неділя. Дзвони голосять і пора до церкви.

Всі прийшли до церкви на Службу Божу. Прийшов хор бинґгемптонський в комплеті. Службу Божу співав хор з Бинґгемптону. По Службі Божій всій розійшлись на обід. Около години третьої хор знову сів на свої боси і поїхав на віддих прекрасною дорогою посеред чудової природи міста Оберн.

О годині 7.30 вечером попрощались одні з другими і з болем серця, але з надією побачення ще колись і відїхали домів. Хор приїхав щасливо і весело до дому. В понеділок розійшлись по своїх роботах з більшою охотою до життя і вірою і превеликим вдоволенням, яке оставила у них прогулька не до ліса ні до води, але до людий, в Оберн, яких зичливість і щирість ми все вдячно будемо памятати.

На тім місці ми сердечно дякуємо Вам, Браття наші і Сестри в Оберн, що Ви нас так приняли, як своїх рідних, а може і лучше. Най Вам Бог заплатить сторицею. Ви перші показали нам, що така прогулька може принести великий хосен обом громадам.

Ще приміть від нас найщирійшу подяку і желання, а ми маємо повну надію, що Ваш Хор до нас скоро прибуде і ми будемо Вас витати таксамо сердечно як Ви нас. Бувайте здорові!

Хор при церкві св. Михаїла в Бинґгемптон, Н. Й.

ТЕАТР І ШТУКА.

В театрі CRITERION при 43-ій улиці і Бродвею в Ню Йорку виставляють тепер славний образ (мувинг пикчер) з біблійної історії п. з. THE WANDERER.

Се історія блудного сина, представлена на основі опису Ісуса Христа.

Така річ як ся ще ніколи не була на фільмі і се небувала рідкість у фільмовому світі.

Головні ролі в події грають найвиднійші фільмові артисти.

В історії являється описана одна сцена розпусти. Там являється пророк, якого окружує жидівська товпа і хоче його убити. Тоді вдаряє грім, розбиває дім забави, а пророк остається живий, бо він боронив заповідий Божих.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХА[illegible] ПОВИННА НАХОДИТИСЯ [illegible]

ДО УКРАЇНСЬКОГО ЗАГАЛУ В НЮ ЙОРКУ.

Кожде число старокраєвих часописей і майже кождий лист зі старого краю приносять нам страшні вісти. Майже кожде село й місточко на підкарпаттю навістила страшна повінь. Поля й засіви залила вода. Ціле підкарпаття представлялось як одно велике море, котре тревало цілий тиждень. Вслід за тим починаєсь небувалий доси голод і нужда половини всего українського населення в Галичині. Рівночасно з відомостями про повені приходять до нас просьби о негайну поміч.

Декотрі українські громади в Америці вже належито відкликались на заклики наших братів в Галичині, висилаючи відповідну поміч. Лиш наша нюйорська найбільша числом українська громада в Америці під тим зглядом остає на послідним місци. Чи ми завсіди будемо послідними? Хай за це відповість кождий нюйорський Українець! На нас всіх однаково спадає відвічальність за нашу байдужність!

На день 7. серпня, 1925, кликано представників всіх нюйорських орґанізацій на загальні збори в справі несення помочи старому краєви. З великого числа орґанізацій явились представники заледви 27 товариств, це є половина всіх орґанізацій. А де решта?! Чи ви на дальше думаєте спати сном блаженних? Правда, що на тих зборах основано Нюйорський Комітет Несення Помочи Голодному Селу та вибрано комісію до вистараннєся о дозвіл від місцевих властий на „ТЕҐ-ДЕЙ". Коли показалось, що перші кроки в справі одержання дозволу не увінчались успіхом, декотрі громадяне спустились на дно, бо на слідуючих зборах Комітету, 21. серпня, 1925, явились представники лиш 24 орґанізацій.

Та мимо того на тих послідних зборах вибрано сталий Виділ до дальшої праці й дальших заходів о дозвіл на „Теґ-Дей". Тепер коли показалось, що дозволу не можливо дістати через відповідний місцевий закон проти „Теґ-Деїв", то нам лишається приняти инші пляни для збірки на поміч старому краєви. Остається ще много ріжних способів для переведення наміреної справи, однак треба співучасти й кооперації всіх Українців в Ню Йорку.

Для тої цїли на четвер 10. вересня, 1925, отсим скликується чергові збори, котрі відбудуться в Українськім Народнім Домі, при шестій вулиці, о годині 8-ій вечером. На збори повинні явитись представники всіх нюйорських орґанізацій без огляду на політичні або партійні ріжниці.

ШАНОВНІ ГРОМАДЯНЕ! Не надійтесь, що поміч нашим братам в старім краю спаде з хмар або прийде від когось. Поміч мусить прийти від нас і то в час, поки ще не вигинуть з голоду, бо тоді їм наша поміч не буде потрібна. Ми мусим дати їм нашу пайку, яка від нас як від своїх їм належиться. Тому приходіть або присилайте представників на висше згадані збори, для спільної наради й праці.

Виділ Нюйорського Комітету Помочі Голодному Селу:

Ів. Мартинець, пред.; Пет. Сокальчук і Вас. Палійчук, заст. предс.; Вол. Головінський, секр. фінан.; Мих. Радик, секр. рек.; Антін Пасічник, кас.; Мик. Воробець, Др. Анд. Борак і Ол. Головчак, контр. ком.; Пет. Римар, Ст. Чосник і Мик. Сиротюк, тростіси; п-ні Г. Лотоцька, п-ни Третяк і Ґоївна, члени.

Б. ГРІНЧЕНКО.

ДО ПРАЦІ!

Праця єдина з неволі нас вирве:
Нумо до праці, брати!
[illegible]

ДОПИСІ.

ІСТОН, ПА.

Українське життя в громаді.

Українське життя в сьому місті йде дуже тяжко, від літ для народної справи працювало тільки кількох Українців, хоча тут жиє більше як 50 українських родин. Головна причина було те, що в нас був довгий час священник-москвофіл. Він потрафив заколисати українську громаду Істону московською ідеєю так, що Українцям українська справа стала байдужою. Він висмівав всіх, що зачисляли себе до українського народа. Других священиків, що називають себе Українцями, він назвав дураками. Він закидав Українцям, що вони розбили „русский народ" та наробили богато партій. За його урядовання його приклонники в парохіяльнім уряді ухвалили на мітинґу, щоби в церкві не збирати ніяких жертв на українські ціли. Коли Українці припоручили йому відправити панахиду по бл. п. Ользі Бесарабовій, то він відказався, а його однодумці кричали, що не треба, бо панахида її не воскресить. В українській католицькій церкві москвофіли набрали тільки відваги, що навіть давали питання, кілько є Українців і чи взагалі є Україна.

В істонській громаді настали непорозуміння. Декотрі Українці перестали бути членами католицької парохії. Ще гірші сварки почалися, коли в українській церкві почали співати „многая літа!" закарпатському москвофілови, ґубернатори Бескидови, і як в українській церковній галі зачалися відбувати большевицькі московські віча.

Але, як то кажуть, часи зміняються. Так само й змінилося в Істоні. Нестало священика москвофіла і громада поволи пригадує собі, що й вона також належить до української нації і зачинає помагати своїм братам у старім краю. Правда, ще не всім вишуміла з голови московська ідея і большевицький рай ще залишив по собі сліди, але є надія, що невдовзі всі назад станугь свідомими Українцями і будуть помагати старому краєви. Що правда, знана усім істонська трійця, яка відай і до смерти буде москвофілами та ляхофілами, але громадяни вже не звертають на них уваги. Як поширяється національна свідомість, видно з того, що навіть на родинних святах громадяни памятають про заповідь любови брата та подають поміч голодуючим у старім краю. Приміром згадати весілля пана Терлецького з панею Поламчак, на котрім я був присутний, де добрі люди не забули на голодних. На поклик п. В. Дроботого зібрано $11.35. До збірки причинилися п. Терлецький та його жена. Гостям, що своїми жертвами показали любов до старого краю, належиться честь і слава.

Гість, член У. Н. С.

ЧИ ВИ ЗНАЄТЕ, ЩО

Після поданих чисел в 1923 р. в Злучених Державах було 1,224,375 супружеств супроти 165,226 розводів. Число супружеств на 1000 населення в 1923 в пятнайцятих роках і висше виносило 16.2, число розводів на 100.000 жонатого населення виносило 360. Чи Ви знаєте, що витворці Мюред, будучи найбільшими фабрикантами турецьких циґареток у світі, суть добре обзнакомлені з виробом турецьких циґареток? Як другі Ви вдоволитеся зміною на турецькі циґаретки.

Володимир Островський.

„СВІТ ТИХИ".

(З циклю: „Нові легенди Холмщини").

Ой, дзвонили колись дзвони, дзвонили. В усі неділі святі та в празники.

Живм голосом дзвонили. До церкви скликали Бога хвалити, клопоти, працю забути, духа скріпити.

І не луна лісами йшла, не містки на річках тремтіли, не вітряки на горбиках гуркотіли, то серця Холмщан тим дзвонам відгукалися.

Відгукалися тихою молитвою над скибою заораною, над стрічками-загонами, над житами, потом политими.

Збірали Холмщане в свойому серці всі жалі, все горе з цілого тижня, а в неділю святу, коли дзвони задзвонять, разом із свічкою перед образом в офіру складали.

З покорою:

За горе і радість, за хліб і голод, за хворість і здоровля.

— Все це від Бога, — вірили: і мед солодкий і ліки гіркі.

І горіли тоді свічки, горіли, як ті зірки на холмському небі. Одна одної краще, яскравіще. Вогники натхненно до гори поривалися. До Того, що найвиший за всіх, що добрійший за батька і матір.

І співали дяки та старі паламарі, а за ними вся церква:

„Світе Тихий святої слави!..

Слави Отця небесного, слави безмежної вічної.

І Бог був серед них. Близько-близько до всіх, коло кождого. Відчували Його, як сусідів своїх, що тут обіч молилися.

Ой, дзвонили тоді дзвони, дзвонили, — та враз і перестали.

І свічки позгасали.

І спів обірвався.

Тиша.

„Світе Тихий" у святі вечори лиш гаї шепотять. А підзвонюють їм — лиш квітки польові.

— Що сталося? — питається Христос Матері Пречистої: — невже Холмщане і Мене і Тебе, Мати, забули?

Ой, не може цього бути на Холмщині. З стародавніх часів і до нині Холмщане за „Пречисту" в Холмі памятають.

Сходилися, зїздилися. З усіх закутків Холмщини та Підляша. Грали лірники, пісень співали побожних, а народ шепотів Нам хвалу, як ті квітки, як стеблинки по полях та луках на весну. Ой, не може того бути, щоб змінились Холмщане. Сину мій і Пане мій! Ти пішли кого з слуг своїх на землю, хай довідаються правди.

Згодився Христос.

[illegible]

вояка, бо коня має доброго та ще й зброю.

— Поїдь — каже Христос, — на землю, обідь усі холмські шляхи та довідайся: чому дзвони не дзвонять у неділі святі, чом свічки не горять по церквах, молитов не творять вже Холмщане.

Поїхав святий Юрко-вояк. Усю землю Холмщан обїхав, від Сяну й Вепра до Гучви й Буга.

Та через ряди-годи на небо вернувся.

— Від того, — докладає, — дзвони не дзвонять, свічки не горять і пісні не лунають, бо церкви позамикані. Пішли, Господи, кого з великих святих Твоїх, щоб людям на думку поклали церкви Твої повідмикати. І задзвонять знов дзвони, і свічки запалають на славу Тобі та Пречистій.

Післав Христос трьох угодників: Миколу Чудотворця, Иова Почаївського та Онопрія Яблочинського.

Вони добре Холмщан здавен-давна знають, бо не раз їх на „одпустах" бачили.

— Ідіть, — каже їм Христос, — на Холмщину, накажіть Моїм іменем церкви повідчиняти, хай вільно хвалять Холмщане Мене та Пречисту.

Пішли святі пішки, бо коней не мають.

Довго ходили шляхами широкими, стежками польовими. Перейшли всю землю Холмщан. Тай знову на небо вернулись.

— Ой, дзвонилиби дзвони, дзвонили, і горілиб свічки, і молитви Холмщане творилиб, — та церкви позамикані. Ми іменем Твоїм наказували, до сердець людських стукали, до совісти їхньої промовляли, — не послухали нас, не відчинили церков.

— Світе Тихий, іди вже Ти Сам на бідну цю Холмщину. Тебе вже напевно послухають.

— Щож робити, піду!

Коли майський вечір наблизився до землі, перекинули ангели з неба на Холмщину світло-сяйні східці з золотого проміння.

Зійшов Христос — Світ Тихий на землю Холмщан і пішов по битих шляхах, по стежках польових, по селах, містечках.

Як до дверей — до сердець людських стукає:

— Відчиніть Мої церкви Холмщанам. Хай подзвонять у дзвони, хай пісень поспівають, хай славу Мені й Пречистій до неба знесуть, життя миром-спокоем прикрасять.

Та глухі ці люде на голос Христовий.

Наче пустка, в них серце мовчить.

Не хочуть почути Христа.

Та не спиняється Він, усе ходить по шляхах та по стежках,

[illegible]

стукає до сердець, як до дверей зачинених, — усе жде, що почують Його голос, що відгукнуться...

І кажуть люде:

— Що вечора, коли сонце на землю золото-сяйні східці з проміння спускає, Христос — Світ Тихий на Холмщину сходить, рани Холмщан лікує спокоєм небесним, болі лагодить надією, сили зміцнює терпінням.

Вийде Холмщанин із хати над вечір, пильно-пильно вдивиться в сяйво вечірне, що ласкою Божою ллеться з неба на його ниви, потом политі, і в потоках світла проміняєтого бачить Христа: стоїть він світлий, у біло-лілейній одежі, прозорий, як пара вечірня, тихий, як смуток небесний. З очей сльози росою діямантовою по землі розсипаються, а Сам сумно-сумно дивится на церкви зачинені, на цвинтарі спустілі, на дзвіниці мовчазні.

І жде терпеливо:

Коли люде Холмщанам церкви відчинять, коли в них дзвони задзвонять, пісні залунають, а молитви вільні, як той дим кадильний, до неба знесуться...

А дерева тихо моляться шепотом:

„Світе Тихий святої слави Отця небесного"....

Зачують цей спів у души своїй Холмщане й вторять природі молитовним шепотом, здалека дивляться із сумом глибоким на церкви зачинені, де колись:

І дзвони дзвонили,
І свічки горіли,
І щастям спокою лунало в часи вечірні:
„Світе Тихий"...

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Тов. Вільні Козаки, від. 316, подає до відома своїм членам і членицям, що звичайний місячний мітинґ відбудеться в четвер, дня 10. вересня, о 7.30 вечером, в Тов. гали під ч. 102 Joiner St. Обовязком є кождого члена прибути на сей мітинґ, бо суть важні справи до полаґодження. Члени, котрі не являться на мітинґу і не заплатять своїх вкладок, будуть подані до суспенди, бо Тов. більше не буде розмету висилати за жадного члена. — М. Паньків, В. Плута, В. Кучмій.

СТОЛІТТЯ СТЕАРИНОВОЇ СВІЧКИ.

Старші люди в Старому Краю памятають іще часи, коли по наших селянських хатах світили трісками. Нафтові лямпи й свічки прийнялися доволі пізно. Воскові свічки були віддавна знані, але більше в церквах, бо для дому були за дорогі. Стеаринові свічки появились у нас майже рівночасно з нафтовими. А всетаки стеаринові свічки є давнійші як нафтові, бо стеаринові свічки винайшов французький хемік Щеврель тому сто літ назад.

БОРОТЬБА ДВОХ МОВ У БЕЛЬҐІЇ.

Чужинці, які переїзжаючи через Бельґію зупиняються в Брюселі, щоби оглянути чудову столицю, не знають більше про відносини в краю як ті, що на підставі зовнішнього враження, полишеного Львовом, хотять робити висновки про всю Галичину. Французька мова, якою зустрічають чужинця в Брюселі, не є мовою туземного населення. У самій столиці живе чимало Флямандців; тільки урядовці, торговці і сальони (парльори), вживають французької мови.

Питання про права флямандської мови в Бельґії є звязане майже з кожною кризою бельґійського кабінету. Бельґія є двомовна. Лінґвістична межа є точно проведена і йде на захід від Кале і просто на південь від Іпру до пункту між містом Лієж і Екс-Шапель. На південь від цієї лінії населення говорить по вальонському — мовою, яка є діялектом французької мови, на північ по флямандському. У західних і східних провінціях Фляндрії, в Антверпені і Лімбурзі, шляхта і вищі урядовці вживають французької мови, але решта сільського населення розмовляє тільки по флямандському. Навіть по містах не більш як 7 проц. вживає французької мови. Передвоенна статистика виказувала, що в Антверпені лише 7 проц. мешканців розмовляла дома французькою мовою.

Між говірками флямандськими і нідерляндськими істнують ріжниці. Але по суті істнує тільки одна спільна літературна мова флямандська та нідерляндська. Вальонець, якого місцева говірка є романською, належить до французької ґрупи і ріжниться сильно від французької мови, має почування, що мова, якою він говорить, не ріжниться від французької по суті. За те флямандець, якого місцева говірка є германського походження, мусить починати навчання від самих основ, коли хоче засвоїти собі французьщину. Він чує іншу вимову, має до діла з іншою граматикою і іншим словництвом, одно слово: робить перехід до чужої мовної групи. Флямандці, що не вивчили французької мови змалку, мають величезні труднощі при її вивченню. Ось чому боротьба за права флямандської мови почалась не від нині.

Як один з проявів цієї боротьби стала нині актуальною справа флямандського університету. Дарма, що місто Ґан лежить на флямандській території, університет у ньому був до останнього часу чисто французький. Так само було з університетами в Брюселі, Лювен та Лієж. Уже перед літами флямандські націоналісти домагались університету, де викладали би все по флямандському і пропонували, щоби академію в Ґан перетворити у флямандську інституцію. Підчас війни Німці поставились до цих домагань прихильно, та крайні флямандські націоналісти, що покористувались підмогою з рук ворога, стягнули на себе ненависть як зрадники і чимало з них попало у вязницю. Та ті, що відштовхнули німецьку поміч, продовжували далі свою боротьбу і в 1923 р. добились компромісового закону, який завів у ґанськім університеті двомовну систему. Студент міг проходити всі студії на флямандськім відділі або на французькім; флямандська школа мала тільки одну третину викладів у французькій мові, а французька одну третину у флямандській.

Таке посередне вирішення справи не вдовольнило нікого. Французи вважали це нарушенням своєї культурної традиції, а Флямандці домагались поширеня своєї мови ще на останню третину. Дійшло до такого дивогляду, що флямандські студенти бойкотували для демонстрації власну школу і ходили до тої, де дві третини викладів були французькі. Вони користувались, зрештою влучним арґументом, що скінчивши флямандську школу, матимуть труднощі з боку влади, яка не схоче давати їм посад. Така ситуація триває надалі. Новий міністр освіти, Каміль Гюісманс, є великим прихильником флямандського руху. Його прихід дає надії Флямандцям, що їх справа посунеться вперед. Але сам він уже заявив, що теперешній парлямент не має відповідної більшости, щоби міг пройти закон про повну переміну університету на флямандський.

Довгий час у Бельгії панували розбіжні погляди щодо флямандської мови; тих, що розмовляли нею, раз уважали патріотами, раз — ні. Підчас революційної та Наполеонської доби, коли Бельґія входила в склад Франції на протязі 20 років, французька мова зростала, і нею велась адміністрація, судівництво та виховання. Під час доби Голяндської, що прийшла по ній, флямандська мова почала здобувати вплив. Потім прийшло відокремлення від Голяндії і утворення незалежної Бельгії. Разом з цим порвалися звязки з голяндським народом і все те, що було флямандським, стало предметом погорди кермуючої кляси. Французька мова стала єдиною офіціяльно. Вальонські дипльомати сподіялись тоді, що флямандська мова виродиться у грубий діялект і щезне.

А проте в останніх десятках літ флямандська мова зросла у силу і дала навіть зразки літератури. Бо в 1870 р. почали вводити її до судів, до адміністрації, почасти в армію, а також до гімназій (1883 р.). Сучасні флямандські націоналісти домагаються поділу армії, на флямандські та вальонські полки. Істнує ясно зазначений рух у напрямку автономії Фляндрії. Деякі крайні елементи голосно кажуть про приєднання до Голяндії. Тоді Вальонці мусіли би приєднатись до Франції і Бельгія таким робом щезла би як держава. Вальонський сепаратистичний рух є досить слабий, тому, що Франція воліє мати сильну зеднану Бельгію як свою союзницю, ніж розбиту на клаптики, з яких один належав би до неї. У кождім разі старий „Львиний прапор" Фляндрії здобуває собі щораз більшу популярність і французьке питання стає в Бельгії щораз гострійшим.

Повторяється відоме явище, що зі зростом демократії, відроджуються поневолені національні мови.

НА „ПОСАДИ" НА КРЕСИ.

Оповідають собі люде таку байочку: Якийсь чоловік приїхав до Кракова з великими грішми, які мав здати в банку. Трохи спізнився і мусів з грішми ночувати в гостинниці. Боячися злодіїв, не клався спати, а для бодрости ходив по кімнаті і співав або свистав. Прийшов до нього господар:

— Пане, чого ви такі неспокійні? Другі гості хочуть спати.

— Мушу, каже той, щось робити, щоби не заснути, а то злодії мене обкрадуть.

— Ойой — така дрібниця... Можете спати спокійно. Я ручу за цілість ваших грошей.

...?

— Так, так, будьте спокійні.

Чоловік пішов спати і дійсно на рано найшов у себе все в порядку. Здав гроші і просить господаря гостинниці:

— Ну — тепер забавимось. Щоб і зїсти й випити, ну... і „кобітки" щоб були.

— О, каже господар, все добре, а що до останнього, то трудніще...

— ...?

— Так, так, пане, — всі виїхали на „креси".

Неначеб то байочка... А як поглянеш... Давні повіти поділили на 2-3, а то й більше повітів, всяких урядів, зажондів, бюр, колій і т. д. що не міра, а тепер ще посилають на „креси" спеціяльних похідних урядників, ніби старостів, намірюють ще далі ділити повіти (Луцький) — то чого доброго [illegible]

„ЧУДО СТАЛОСЯ"...

(З волинських гараздів).

I.

Вулицями села брила осінь, а від того в хатах сидів смуток і наводив журбу безрозважну.

Та журба була й така „не вчорашня", бо „на самі обжинки" прийшли звідкись мазури і стали ділити ту землю, яку „тільки літ все село обробляло"".

Правда, земля та була „наче панська", але — як гадало село, — „коли вже панам покоротшали рики, так чомуб тій землі не належати тим, що до чорного поту на ній працювали?"...

Тому власне, коли перед самими жнивами прийшли якісь чутки про „парцелі", то навіть зраділи, а тих, що про „осадників" щось натякали, просто на „глузи взяли"...

В неділю, що по Петрі, залинки справляли і тоді із Мордкової коршми на все село лунало.

„А Купирян каже:
— Якось-то буде"...

Співали, бо певні були, що „якось-то буде", але сталося, як не сподівалися...

Було навіть декілька таких днів, що хвилювалися, й збиралися тим мазурам „казанки потрощити", але ті сповістили поліцію і тоді, хто дістав по зубах, то ще „сяк-так", а то були й такі, що мусили аж до повітової „кози" помандрувати...

З того часу вже тільки між собою тихо говорили:

— Хтоб то міг подумати, щоб на своїй землі, та хоч у найми йди?...

Инші тільки одними плечима здвигали.

— Таке, кажуть, право...

І ніхто не міг знайти справжнього слова поради, коли замислено дивилися в поле, де в сивому мареві мжички росли й виростали оселі „осадників", а лише про минувшину згадували.

Згадували, як то колись поуз село „ціла війна проходила", як то „сама революція йшла" і як то сталося, що „аж оці мазураки припленталися"...

Згадуючи, чули, що журба „аж до серця вгризається", і, щоб хоч трохи не чути її, старалися скорше лягати спати, бо — „сон, то наймилійша річ на світі"...

Однак навіть сон не міг відігнати журби тієї, а тому єдиною радістю була Мордкова коршма, що серед села. Колись, — „за царя" — там „монопольна" містилась, але „коли стала війна", то на її місці засів меткий Мордко, який почав з малої „крамнички", де продавав самогон, а „дійшов до великої коршми", де хіба що одного птичого молока не хватало"...

Та через якийсь час осіння журба вбила і цю радість, бо занепокоєні думками — „щож то далі буде?" — перестали й до коршми ходити, чого навіть підчас передніку не було.

Тільки инколи, як у селі чувся дзвін „на подзвіння", дехто цікаво підводився і йшов до близького сусіда довідатися — „хто саме не схотів хліба їсти?" — щоб знати куди на похоронний обід іти...

Після того, як на цвинтарі виростала нова могила, село знов затихало, бо ніхто не хотів женитися, щоб весілля справляти, як то колись було, а через те все село здавалося цвинтарем.

II.

Коло села текла вузенька річечка, вздовж якої стояли густі комиші, а в тих комишах, серед багнищ, була невеличка „криниця-безодня".

Старі люди згадували, що начеб колись у тій „безодні" розбійник Кармелюк затопив богато срібла та золота, а в тім — образ святого Михайла, яким його благословив один доброчинний чернець із якогось „печерного монастиря".

Казали, що сталося це тоді, коли одного разу „польські пани пішли на Кармелюка великою облавою" і загнали його аж у ці багнища, де він стративши надію „викрутитися" склав усе своє добро в один мішок, та затопив його.

Топлячи срібло та золото, довго думав про те, що робити із образом, якого завжди тримав коло себе, а далі загорнув його в свою свиту, обвязав кругом своїм поясом і пустив його слідом за всім скарбом своїм...

Та проте тоді йому пощастило і він якось „викрутився", але назад уже не вертався ніколи. Тільки через декілька літ приходили його побратими по ті скарби, але так і пішли собі, не діставши їх...

Згодом уже сама громада стала їх шукати і шукала доти, доки замість срібла та золота, не витягла на гаку голову з вовчого містяка. Кажуть, що ця вовча голова так усіх налякала, що за порадою старших людий вирішили ту криницю посвятити, а про ті скарби навіть і не згадувати...

Від того власне часу стало звичаем — кожного Юрія святити там воду і скроплювати нею ту худібчину, що перший раз вигонили до череди.

Цьогож року весною не мали часу за сівбою, а в жнива за иншою працею і так „не стало часу, щоб ще про всякі звичаї згадувати"... Правда, вже аж на Спаса хтось із старших людий щось таке натякнув, але ніхто на те навіть „оком не кліпнув"...

Якось, як прийшли ті мазури, згадав про це й старий піп в церкві, але з того часу перестали до церкви ходити.

— Тут тоті мазури, а він про якісь звичаї говорить... — казали.

III.

Після другої Пречистої так затягло небо, що й „світа божого не видати". Минулими роками все це булоб тільки „так собі", бо на Чесного Хреста був „престольний празник", на який „по саму завязку" можна було напитися свіжого меду, що самі „братчики" готували, але цього року навіть про це забули й згадали щойно тоді, як почули, що — „вже сам Мордко наварив, скільки треба буде"...

— Сам наварив, сам і випе... — говорили стріваючися на вулиці.

Коли тут одного дня, як важкі хмари, здавалося, повзли понад самими стріхами, пішла селом чутка, що нібито коло „Безодні" звявився якийсь образ святого Михайла.

Начеб грім ударив, так усе заметушилося й побігло на багнища подивитися, що там „такого дивного сталося?"...

І справді над самою „Безоднею" стояв великий деревляний образ святого Михайла, який сам був вогкий, але фарби на нім „так і сяли"...

Здивовано придивлялися й ніяково говорили:

— Як-же так могло воно статися?...

— Як бачите, сталося!...

— Значиться, ще є щось на світі?...

— Не тільки що є, але й чуда являє!...

— А може це так собі щось?...

— Е, мовчіть уже!... Хіба не бачите, що Кармелюківський?... То-ж чудо!...

— Гм... так, так... Може й так...

— А ви дивіться краще!... Дивіться!...

Хтось такий зразу-ж „дав знати" попові, а за годину той прийшов сам до „Безодні" і став свою „службу відправляти"...

Зранку ця чутка ходила тільки „по свому селу", а вже над вечір навіть по всіх сусідніх мандрувала і коли настала ніч, то над вогкими багнищами ціле небо зачервонілося від тих свічок, що горіли в руках незлічених юрб віруючих у чудо.

Піп „правив" і казав „казання", як то без віри „навіть на кузка не зможе у світі жити" і згадував про Кармелюка, який „необачно кинув у безодню те, що належалося всім віруючим"...

— „Бог знає, що діяти має, коли всі вони стануть невірні, а хто став невірним, той не має чого навіть жити"...

Одні слухали й важко зітхали, другі слухали й чогось кривились, а треті слухали й загадково всміхалися, але ті, що вірили, — вірили!...

IV.

Однак уже на другий день мало-що не ціла третина села заговорила, що той образ „зовсім не явлений", а тільки „ловко підставлений", щоби „темних людий туманити"...

Були такі, що просто казали:

— Не вірте!... То-ж це піп хоче свої доходи поновити!...

— А ви, краще, на Мордка вважайте, що скоро вже до останньої сорочки доберється!...

Мордко чувся ображеним і також заговорив:

— На що мені ота ваша сорочка?... Скажете, може, що я зле зробив, наваривши на ваш празник меду, чи що таке?...

— Ми тепер, голубе, сами собі наваримо!... — озвалися „братчики".

Почувши таке, Мордко аж у гору підскочив і кинувся між тих, що „його руку тримали".

— Слухайте! — став намовляти їх. — Невже ви думаєте, що Бог не має собі ніякої роботи, як тільки якісь там образи обявляти?... То-ж подумайте тільки, скільки то всякої всячини на широкому світі!... Китай — ворушиться, Турок — ворушиться, Німець — ворушиться, а тут тобі образ!... Мужицьке щастя зовсім не в образах!...

— Нам ніякі образи не потрібні! — загукали прибічники Мордка.—Коли-ж, може, захочуть ще й до церкви його перенести, так голови порозбиваємо!..

Мазури, що крутилися осторонь, тільки хитро всміхалися:

— От хлопи, так хлопи!...

Хто міг знати, чим-би то це все скінчилося, як-би не старий паламар Микита, який пішов до тих, що не вірили і сказав їм:

„Бачите самі, люди добрі, якто воно важко тепер нам, але ще важче може бути, коли ми загубимо всяку надію!... Згадайте лише як то було, як не було цього образа!... Цей образ, люди добрі, надія наша, бо він відігнав від нас ту журбу, що насіла на нас із отими мазурами!... Отже, хочете, — не вірте, але що чудо, — то чудо!"...

— Правду каже дід Микита! — гукнули ті, що вірили.

— Ну, коли так, то хай уже й так!... ніяково озвалися ті, що не вірили. — Раз те чудо сталося, так не битися-ж нам справді через нього!...

А тоді всі як були, взяли з церкви корогви і пішли процесією на багнища, щоби скорше забрати до церкви той образ, бо вже всі знали, що „як стати разом, так ніяка зимова сила не зможе", а там прийде весна і — „хто може знати, що то ще з того чуда буде?"...

СКІЛЬКИ БЕЗРОБІТНИХ В СВІТІ?

На світі маємо двояких безробітних — одні не працюють, бо не хотять, другі тому, що хоч хочуть, не можуть дістати праці. Перші це всякі дармоїди поміщики, спекулянти, лихварі, капіталісти і инша подібна наволоч, другі це робітники позбавлені праці. Тих других тепер дуже багато: В Бельгії 43.133, в Чехословаччині 44.567, Італії 156.834, в Мадярщині 37.873, то є 5-та частина всіх зорганізованих робітників, в Польщі 171.400, в Німеччині 157.184 себто 4.3 пр. зорганізованих робітників (яких в Німеччині є 3,616.826), в Австрії 115.000, в Московщині 144.439, в Швеції 22.427, в Швайцарії 8.591, в Англії 99.214 себто 11пр. зорганізованих робітників.

В порівнанню з попереднім роком число безробітних значно збільшилось.

ЖИВІ МЕРЦІ.

Копенгагські часописи повідомляють: Норвежський епископ Стерен відвідав найдальше на північ висунений монастир на фінляндській границі. Оповідає, що в монастирі тому жие 41 черців, але три з них уважають себе вмерлими. А саме кожен чернець має право, після того як прожие якийсь час у монастирі, справити свій власний похорон, зробити собі труну і відправити похоронний обряд. Від того дня инші черці вважають його дійсно вмерлим. Він не сміє вже говорити, працювати й не брати участи в якійсь спільній діяльности, крім богослуження. Колиж дійсно вмре, то складають його мерцій у гробі без якої небудь церемонії. Епископ бачив одного такого „мерця" в тіни каплиці. Лице укрив, а на чорному капішоні мав білий хрест, по якім пізнається його як „мерця".

ЗЛОДИСЬКА ШКОЛА.

В Парижі поліція викрила в сутеринах злодійську школу, яку вів славний вломник Мусе. Сивоволосий Мусе вів цю школу по всім педагогічним взірцям. Викладали там теорію, практику а на кінці науки ученики мусіли здавати іспит. Вступний іспит відбувався так, що будучий питомець мусів щось украсти. Ученики вчилися орудувати зброєю й наслідувати ріжні голоси. Абсольвентки злодійської школи вступали на службу до богатих домів як покоївки й тут запускали злодійські сіти на спілку зі своїми бувшими товаришами зі злодійської школи. Від кождої крадежі „професор" Мусе одержував установлений процент.

ПОЕТИ І ПОЕЗІЇ.

Кождий поет, чи він більше талановитий, чи менше, має вроджений дар поетичний. Але жаден поет, навіть найбільше талановитий, не може розвинутись і удосконалюватись, коли не читає творів других поетів, а особливо — добрих поетів.

Навіть набільші поети писали свої твори під впливом других великих поетів іноді навіть других національностий.

Правда, не кождий поет вміє сей вплив відповідно використати, але також правда, що без того впливу поет останеться на тому початковому стані, на якому вперве взявся писати свої поетичні проби.

Длятого ся стара але все дуже добра вказівка для поетів: Читайте твори других поетів, не раз, але 10 разів! — завсіди останеться золотою гадкою.

Українські поети повинні читати, як найбільше твори українських поетів.

В Америці є чимало українських поетів, а деякі з них вже доволі вибилися своїм талантом. Котрі виказались більшими успіхами, безперечно більше читали. Але всі українські поети, все, і всюди повинні тямити сей заповіт: Читати як найбільше творів українських поетів.

Книгарня Свободи має на складі такі збірники українських поетів.

Гайдамаки. Т. Шевченка .... .50

Кобзар, повний ілюстрований збірник віршованих творів Т. Шевченка (брош.) 1.50

Кобзар Т. Шевченка, 707 сторін в оправі 2.50

Твори Тараса Шевченка в 3-ох томах (в оправі) 8.50

Твори Тараса Шевченка в 5-ох томах, в оправі 15.00

З вершин і низин, збірник поетичних творів Івана Франка, в оправі 3.40

Писання Богдана Лепкого, з нарисом його літературної діяльности, Вас. Верниволі. Том I. Вірші, том II. Проза. В полотняній оправі 5.50

На сих книжках даемо таксамо 25% опусту, коли замовлення виносить понад $2.00. Гроші або моні-ордери слати на адресу:

„SVOBODA"
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ПСИ ЯК ПРОВІДНИКИ СЛІПИХ.

Доля сліпого чоловіка невимовно важка. Важша вона тим більше, що сліпий зданий цілковито на ласку і неласку других, звязаний дуже з другими і від них часто залежний. Тільки тоді сліпий починає чутися у своїму великому нещастю бодай трохи щасливішим, коли він зможе жити самостійно і не бути званим зі захистом для сліпих, як теж і з людьми, що мусять коло них ходити. У цьому іменно напрямку й старається німецька влада допомогти своїм сліпцям. Вона дає їм як вірних товаришів і провідників спеціяльно для цього вишколених собак.

В Німеччині є богато таких шкіл для вишколювання собак, як провідників для сліпих, а найбільші з них находяться в Ольденбурзі, Мінхені і Почдамі. При кінці кожного місяця випускає кожна з них громадку сліпих з псами у світ. Кожного пса тресують перш усього самого через вісім тижнів, а потім через місяць вишколюють в служенню панови, якому його призначили. Щоби пес зжився блище із своїм паном, він спить на спеціяльному сіннику під ліжком свойого пана і сліпий сам мусить його кормити, навіть тоді, коли вони перебувають в захисті, себто на курсі. Пси дістають денно по фунтові мясних відпадків з ячмінним тістом і барабулею зі спеціяльними приправами, що зміцняють кости.

При кінці кожного місяця відбувається випускний іспит. В часі іспиту пси мусять виказати, що вони достаточно привязані до своїх панів, та що в кожному випадку зможуть їм помогти.

Перша частина іспиту відбувається на шкільному подвірі. На приказ „до ніг" кожний пес лягає коло лівої ноги свого пана. Після того він мусить піднести те, що його панови впало, або що той кинув далеко, мусить на команду гавкати, щоб сліпого перестерегти перед небезпекою. Сліпий удає хорого і дуже втомленого і йде важко та поволи. Тоді й пес, дивлячися пильно в його лице, йде поволи побіч нього крок за кроком.

Друга частина іспиту відбувається в місті. У великих відступах одного за другим висилають сліпих з їхніми псами до міста. Плян міста знають вони дуже добре, бо простудіювали його на спеціяльно для них зладженій карті. В часі проходу по вулицях пес тримає сліпого у належній віддалі від мурів або від дерев, алей, виминає в них всякі перешкоди і тягне назад перед небезпекою.

При розділі псів звертається дуже велику увагу на те, якого пса кому дати. Спокійного пса дають звичайно нервовому сліпому, а спокійному, чоловікови і лагідному, дають більш поривчастого пса. Один пес повинен службу не довше як через три роки. Після того його забирають і приділюють сліпому иншого. Коли що станеться псови, він згине або його застрілять, то сліпий мусить іти знову на курс, щоби зжитися з новим псом. Якщо котрий зі сліпих поводиться з псом погано, то такому пса забирають зовсім. Усі витресовані для сліпих пси є власністю держави, себто державних захистів для сліпих.

ХЛОПСЬКИЙ СИН.

Одного разу вродливий парубок, селянин, полюбив дочку богатого боярина. Станом вони були дуже далекі від себе — він, хлоп в простому, мужицькому уборі-одязі, вона — дочка богатиря, вихована по панськи.

Щож робити парубкові? Як підійти до батька хорошої панни просити о її руку? Чи тато позволить дочці вийти замуж за хлопа? Що дочка на се скаже? Чи пасує хлопови з панами дружитись?

Як котрий з вас, хлопці, хоче про се дізнатися, (а прекрасна то гісторія) то пришліть $1.50 моні-ордером або марками до Свободи, 83 Grand St., Jersey City, N. J., а ми вишлемо вам книжку: ЗАХАР БЕРКУТ, написану Іваном Франком, з котрої, ми є певні, будете вдоволені і не тільки, що довідаєтесь про повисші питання, але й богато більше знання наберете про те, як відносились хлопи до панів в нашім рідним краю в давну бувальщину.